

Kes otsustab, see vastutab.

„Kummad sulle meeldivad, kas kollased või punased kummikud? No otsusta ära, milliseid sa tahad!“ ütleb juba pisut ärritunud lapsevanem oma nelja-aastasele kingapoes. Lõpuks ostavad nad lapse valikul punased. Hiljem selgub, et ostetud kummikud hõõruvad. „Ise sa tahtsid ju punaseid!“ ohkab lapsevanem. Laps tunneb, et ta otsustas valesti. Killuke eneseusaldusest ja usust heasse maailma on jälle läinud. Kokkuvõtvalt - **maailm on hirmutav ja mina olen saamatu.**

Järjest rohkem näen, et lapsed peavad tegema valikuid, mis pole neile jõukohased. Kui tegu on kummikutega, ei sõltu sellest väga palju. Aga kui tegu on näiteks valikuga, kas laps tahab sel päeval lasteaeda minna või koguni valikuga kumma vanema juures ta peale lahutust elada soovib, siis on asi väga kurb. **Nimelt - kes otsustab, see vastutab!** Aga vastutama õppimiseks peab palju aastaid elama ja kogemusi koguma. Seda ei oska tänapäeval isegi kõik täiskasvanud.

Minu tähelepanekute kinnituseks olen järjest rohkem kohanud artikleid, kus psühholoogid ja kasvatusteadlased arutlevad samal teemal. Vanemad tahavad lapsi otsustamisse kaasata, kuid panevad sellega lapse õlule koorma, milleks laps veel valmis ei ole.

Tänapäeval on kombeks pidada lastega igasugustel teemadel läbirääkimisi. Vanematele tundub, et nii nad arvestavad oma lapse isiksusega, kaasavad teda perekonnaellu ja näitavad oma hoolimist. Kuid valikute tegemine on ka täiskasvanule raske, laps ei ole selleks kindlasti valmis. Soome psühholoog Keijo Tahkokallio ütleb, et küsimused, mille üle peaksid otsustama lapsevanemad, pole demokraatia koht. Need puudutavad näiteks magamaminekuaega, toiduvalikut, trennides ja õues käimist ning muid argielu asju. Täiskasvanud peavad otsustama tähtsate asjade üle, nemad **seavad raamid**. Raamide ja sellega koos ka täiskasvanu toe puudumine vähendab lapse turvatunnet ja tekitab ebakindlust. **Laps tunnetab, et ta saab kõike otsustada, kuid samas tajub seda turvatunde puudumisena.**

Lapsele tuleb anda otsustusõigust tasapisi. Alustama peaks kindlates raamides väikeste asjadega. Näiteks on lapsel piiriks, et päevas saab ta kaks kommi, kuid millal ta neid sööb, on tema otsustada. Täiskasvanud peavad suunama laste käitumist ja näitama eeskujut, kuidas asju otsustatakse ja olukordadele reageeritakse. Kingapoes küsib ema lapselt, kumb värv lapsele rohkem meeldib, kuid valib jalanõud siiski selle järgi, mis hetkel sobivam tundub. Laps saab teada, et kollased kummikud on soojemad ja peavad paremini vastu. Ja lisaks veel, et ema on tark ja otsustab ruttu. Ja siis saab koos jäätist süüa minna. Jäätis on ju tegelikult parem kui need punased kummikud, millest ta ilma jäi.

Head lapsevanemad, lubage lapsel laps olla. Õpetage talle, et **maailm on turvaline ja hea koht**. Las laps tegeleb lapse asjadega. Suuremaks saades seisab ta väga sageli valikute ees, kuid on õppinud: ükskõik, kuidas ma otsustan, kõik läheb hästi, sest maailm on hea koht!